

सर्वोच्च अदालत संयुक्त इजलास
माननीय न्यायाधीश श्री सुशीला कार्की
माननीय न्यायाधीश श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय
आदेश

०७०-WO-०३३२

विषय:-उत्प्रेषण समेत ।

सुनसरी जिल्ला इनरुवा न.पा. वडा नं.२ बस्ने सितादेवी श्रेष्ठ---१

रिट निवेदक

विरुद्ध

श्री पुनरावेदन अदालत पाटन ललितपुर-----१

श्री काठमाडौं जिल्ला अदालत-----१

गोरखा जिल्ला मनकामना घर भै हाल का.जि. इचङ्गुनारायण गा.वि.स.

वडा नं. ६ बस्ने मृदुला श्रेष्ठ-----१

काठमाडौं जिल्ला सितापाईला गा.वि.स. वडा नं. ४ बस्ने मोती

बहादुर दाहाल-----१

विप
~

नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा ३२ र १०७(२) बमोजिम यस अदालतको अधिकारक्षेत्र भित्रको भई दायर हुन आएको प्रस्तुत रिट निवेदनको संक्षिप्त तथ्य एवं आदेश यस प्रकार रहेको छ ।

निवेदक प्रतिवादी र विपक्षी मृदुला श्रेष्ठसमेत वादी भएको लेनदेन मुद्दा काठमाडौँ जिल्ला अदालतबाट मिति २०६९।५।२८ मा फैसला भएको र सो फैसलाको जनाउ जारी म्याद मेरा नाममा मिति २०७०।१।४ मा वेरितसँग तामेल भएकोले बदर गरी पाउँ भनी काठमाडौँ जिल्ला अदालतमा उजुर गरेकोमा उल्लेखित म्याद बदर नहुने गरी उक्त अदालतबाट मिति २०७०।३।१४ मा आदेश भएको र सो आदेश पुनरावेदन अदालतबाट मिति २०७०।५।१४ मा सदर भएकोले उल्लेखित आदेश र काम कारबाहीले म निवेदकको कानूनी र संवैधानिक हकसमेत हनन भएको छ। विपक्षी काठमाडौँ जिल्ला अदालतबाट निवेदकका नाममा मिति २०६९।१२।२२ मा म्याद जारी हुँदा का.जि. सितापाइला गा.वि.स. वडा नं. ५ को वतनमा म्याद जारी भएको मैले सोही मुद्दामा प्रतिउत्तर दर्ता गर्दा सुनसरी जिल्ला इनरुवा न.पा. वडा नं. २ घर भै हाल का.जि. सितापाइला गा.वि.स. वडा नं. ५ भन्ने उल्लेख गरेकोमा म निवेदिका सोही समयदेखि अस्थायी वतन सितापाइलामा नबसी सुनसरी जिल्ला इनरुवा न.पा. वडा नं. २ को घरमै स्थायी रूपमा बस्छु। मेरो वास्तविक घर बसोबास र मलाई चिन्ने टोल छिमेक भएको सोही वतन हो। स्थायी र अस्थायी वतन भएको निवेदकको नाममा म्याद जारी गर्दा स्थायी वतनमै म्याद पठाउनु पर्नेमा त्यस्तो वतनमा म्याद जारी नै भएको छैन। म्याद पठाइएको वतनबाट म्यादवाला अन्यत्र गएकोमा अर्को वतन पत्ता लगाई त्यसरी देखाइएको वतनमा म्याद जारी गरी निर्णय गर्नु पर्नेमा सो केही नगरी एकतर्फी रूपमा गरेको निर्णय प्राकृतिक न्यायको सिद्धान्त र यस अदालतबाट प्रतिपादन भएका सिद्धान्तसमेतको प्रतिकूल छ।

अतः विपक्षी निकायको मिति २०६९।१२।२२ को म्याद २०७०।१।४ को तामेली म्याद, मिति २०७०।३।१४ र मिति २०७०।५।१४ को आदेश समेत उत्प्रेषणको आदेशद्वारा बदर गरी सुनसरी जिल्ला इनरुवा न.पा. वडा नं. २ को निवेदकको वतनमा पुन म्याद जारी गर्नु भन्ने समेतको परमादेशको आदेश जारी गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको रिट निवेदन ।

यसमा के कसो भएको हो। निवेदकको मागबमोजिमको आदेश किन जारी हुन नपर्ने हो। यो आदेश प्राप्त भएका मितिले बाटाका म्यादबाहेक १५ दिनभित्र लिखित जवाफ लिई आफैं वा आफ्नो प्रतिनिधिमार्फत पेश गर्नु भनी रिट निवेदनको एक प्रति नक्कल साथै राखी विपक्षीहरूलाई सूचना पठाई लिखित जवाफ आएपछि वा अवधि नाघेपछि नियमानुसार पेश गर्नु भन्ने समेत यस अदालतको आदेश ।

विपक्षीले आफुले मुद्दा दायर गर्दा उल्लेख गरेको ठेगानामा नै अदालतले म्याद पठाएको र उक्त ठेगानामा म्याद पठाउँदा सम्म कुनै अन्य ठेगाना उल्लेख गरेको अदालतलाई कुनै जानकारी दिइएको छैन। मुद्दामा पक्षले उल्लेख गरेको ठेगानालाई नै वास्तविक ठेगाना भएको मान्ने हो। विपक्षीले शुरु काठमाडौं जिल्ला अदालतमा सितापाईला गा.वि.स. वडा नं. ५ भनी ठेगाना उल्लेख गरेको र सो ठेगाना परिवर्तन भएको जानकारी मिसिलमा संलग्न नरहेकोले काठमाडौं जिल्ला अदालतको उल्लेखित फैसलाको जानकारी दिने म्याद र सोको तामेलीसमेत कानूनबमोजिम र रितपूर्वक नै भएकोले रिट निवेदन खारेज भागी छ। विपक्षी रिट निवेदकले शुरु अदालतमा देखाएको ठेगाना अन्यथा नभएको अवस्थामा सो नै मुद्दाको प्रयोजनको लागि वास्तविक ठेगाना हुने हुँद झुठ्ठा रिट निवेदन खारेज गरी इन्साफ पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको

मृदुला श्रेष्ठ (प्रधान) र मोतिबहादुर दाहालको एकै मिलानको छुट्टाछुट्टै लिखित जवाफ।

मिति २०७०।३।१४ मा श्रेष्ठेदारबाट भएको आदेश बदर गरिरहनु परेन भनी त्यस अदालतका माननीय जिल्ला न्यायाधिशबाट मिति २०७०।३।२० मा भएको आदेश रितपूर्वकको देखिँदा निवेदकको मागबमोजिम उक्त आदेश बदर गरी रहन परेन। कानूनबमोजिम गर्नु होला भनी मिति २०७०।०५।१४ मा आदेश भएको कुरा यस अदालतमा रहेको अभिलेखबाट देखिन्छ। अतः उक्त आदेश कानूनसम्मत भएकोले रिट खारेज गरी पाउन सादर अनुरोध छ भन्ने समेत व्यहोराको पुनरावेदन अदालत पाटनको लिखित जवाफ।

यस अदालतबाट जारी भई मिति २०७०।०१।०४ मा तामेल भएको पुनरावेदनको म्याद वेरितको हुँदा बदर गरी पाउँ भनी निवेदन माग गरेको देखिँदा निवेदक सीतादेवी श्रेष्ठको नाममा तामेल भएको पुनरावेदनको म्यादको तामेली प्रति हेर्दा एकाघरको उमेर पुगेको लोग्नेमानिस र स्वास्नी मानिस समेतले बुझ्न इन्कार गरेकोले निजहरूका नाउँको म्याद साक्षीको रोहवरमा निजका घरदैलोमा सबैले देखने गरी टाँसी दिएको ठीक छ भनी साक्षीमा सही वतनका दुई जना व्यक्ति राखी रोहवरमा सम्बन्धित वडाका सचिव एक नारायण अर्यालले सहीछाप गरी गा.वि.स. कार्यालयको छापसमेत लगाई प्रमाणित गरी दिएको देखिँदा सो तामेली म्यादलाई वेरितको भन्न नमिल्ने हुँदा मागबमोजिमको पुनरावेदनको तामेली म्याद बदर गरी रहन परेन कानूनबमोजिम गर्नु भन्ने यस अदालतको आदेश पुनरावेदन अदालतबाट सदर

समेत भएकोले रिट निवेदन खारेज होस भन्ने समेत व्यहोराको काठमाडौं जिल्ला अदालतको लिखित जवाफ ।

नियमबमोजिम मुद्दा पेशी सूचीमा चढी निर्णयार्थ पेश हुन आएको प्रस्तुत निवेदनमा निवेदन समेतका सम्पूर्ण कागजातहरू अध्ययन गरी निवेदक एवं विपक्षीको तर्फबाट प्रस्तुत भएको निम्न बमोजिमको बहस समेत सुनियो ।

निवेदकको तर्फबाट विद्वान बरिष्ठ अधिवक्ता श्री बालकृष्ण न्यौपाने एवं विद्वान अधिवक्ता श्री गजबहादुर ऐर र निवेदक विद्वान अधिवक्ता श्री सीतादेवी श्रेष्ठले रिट निवेदक प्रतिवादी भएको लेनदेन मुद्दामा काठमाडौं जिल्ला अदालतबाट मिति २०६९।५।२८ मा भएको फैसला जनाउ सम्बन्धी जारी म्याद मिति २०७०।१।४ मा वेरितसँग तामेल भएको छ । रितपूर्वक म्याद तामेल नभएकोले निवेदक सुनुवाईको मौकाबाट बञ्चित हुनु परेकोले सो म्याद बदर गरी पाउँ भनी काठमाडौं जिल्ला अदालतमा निवेदन गरेकोमा उल्लेखित म्याद बदर नहुने गरी सो अदालतबाट मिति २०७०।३।१४ मा आदेश भएको र सो आदेश पुनरावेदन अदालतबाट मिति २०७०।५।१४ मा सदर भएकोले उल्लेखित आदेश र काम कारबाहीले निवेदकको कानूनी र संवैधानिक हकसमेत हनन भएकोले निवेदन मागबमोजिमको आदेश जारी होस भन्ने समेत बहस प्रस्तुत गर्नु भयो ।

त्यसैगरी विपक्षीहरूको तर्फबाट विद्वान अधिवक्ता द्वय श्री खेमराज भट्ट एवं श्री लक्ष्मण थपलियाले एकाघरको उमेर पुगेको लोग्नेमानिस र स्वास्नीमानिस समेतले बुझ्न इन्कार गरेकोले निवेदकको नाउँको म्याद साक्षीको रोहवरमा निजका घरदैलोमा सबैले देख्ने गरी टाँसी दिएको ठीक छ भनी साक्षीमा सोही वतनका दुई जना व्यक्ति

राखी सम्बन्धित वडाका सचिव एकनारायण अर्यालले समेत रोहबरमा सहीछाप गरी गा.वि.स. कार्यालयको छापसमेत लगाई प्रमाणित गरी दिएको अवस्थामा निवेदन मागबमोजिमको आदेश जारी हुनु पर्ने होइन। काठमाडौं जिल्ला अदालतबाट म्याद बदर नहुने गरी भएको आदेश पुनरावेदन अदालतबाट समेत सदर भएकोले रिट निवेदन खारेज होस भन्ने समेत बहस प्रस्तुत गर्नुभयो।

उपरोक्त बमोजिमको बहस समेत सुनी निर्णयतर्फ विचार गर्दा निवेदन माग बमोजिमको आदेश जारी हुने हो वा होइन सो सम्बन्धमा निर्णय दिनु पर्ने देखिन आयो।

यसमा विपक्षी मृदुला श्रेष्ठसमेत वादी र निवेदक प्रतिवादी भएको लेनदेन मुद्दा काठमाडौं जिल्ला अदालतबाट मिति २०६९।५।२८ मा फैसला भएको र सो फैसलाको जनाउ जारी म्याद मेरा नाममा मिति २०७०।१।४ मा वेरितसँग तामेल भएकोले बदर गरी पाउँ भनी काठमाडौं जिल्ला अदालतमा उजुर गरेकोमा उल्लेखित म्याद बदर नहुने गरी सो अदालत एवं पुनरावेदन अदालतबाट समेत आदेश भएकोले उल्लेखित आदेश र काम कारवाही बदर गरी पुन म्याद जारी गरिपाउँ भन्ने मुख्य निवेदन जिकिर र विवादको म्याद रितपूर्वक तामेल भएकोले रिट खारेज गरिपाउँ भन्ने मुख्य लिखित जवाफ रहेको देखिन्छ।

भाकाभिन्न साँवा ब्याज नतिरेकोले लिखत बमोजिमको रु २२,००,०००।र कानून बमोजिमको व्याज समेत दिलाई भराई पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको फिरादपत्र विपक्षी मृदुला श्रेष्ठले दायर गरेको र निवेदकको इन्कारी प्रतिउत्तर परेकोमा लिखतमा रु.२२,००,०००।(बाईसलाख) लिएको भनी कागज भएको र मिति २०६८।७।१७

को भरपाईबाट रु. २,००,०००। (दुई लाख) बुझाएको देखिएकोले साँवाको हकमा रु. २,०००,०००। (बीस लाख) वादीले प्रतिवादीबाट भराई पाउने ठहर्छ भन्ने समेत व्यहोराको मिति २०६९।५।२८ मा काठमाडौं जिल्ला अदालतबाट फैसला भएको तथ्य सो मुद्दाको सुरु मिसिल समेतबाट देखिन्छ।

रिट निवेदकले उक्त लेनदेन मुद्दाको काठमाडौं जिल्ला अदालतमा प्रतिउत्तरपत्र पेश गर्दा आफ्नो वतन सितापाईला गा.वि.स. वडा नं. ५ उल्लेख गरेको देखिन्छ। निवेदकको सो ठेगाना परिवर्तन भएको भए यथासमयमा अदालतलाई जानकारी गराउनु पर्नेमा सो जानकारी गराएको कुरा मिसिलबाट नदेखिनुको अतिरिक्त सो कुराको निवेदनमा दावी समेत लिनसकेको देखिदैन।

निवेदक सितादेवी श्रेष्ठको नाममा तामेल भएको पुनरावेदनको म्यादको तामेली प्रति अवलोकन गर्दा एकाघरको उमेर पुगेको लोग्नेमानिस र स्वास्नीमानिस समेतले बुझ्न इन्कार गरेकोले निजका नाउँको म्याद साक्षीको रोहवरमा निजको घरदैलोमा सबैले देख्ने गरी टाँसी दिएको ठीक छ भनी साक्षीमा सोही वतनका दुई जना व्यक्ति राखी रोहवरमा सम्बन्धित वडाका सचिव एकनारायण अर्यालले सहीछाप गरी गा.वि.स. कार्यालयको छापसमेत लगाई प्रमाणित गरी दिएको देखिन्छ। तसर्थ मुलुकी ऐन, अ.बं.को महलको ११० नं. को देहाय (१) को व्यवस्था समेतको आधारमा सो म्याद रितपूर्वक तामेल भएको देखिन आयो।

उल्लेखित कानूनी व्यवस्था, तथ्य एवं विवेचना समेतको आधारमा रिट निवेदकले ठेगाना परिवर्तन भएको जानकारी काठमाडौं जिल्ला अदालतलाई मौकामा नै नदिएको र म्याद बुझ्न निवेदकका एक घर परिवारका कसैले पनि म्याद बुझ्न

स्वीकार नगरेकोले मुलुकी ऐन, अ.बं. ११०(१) को रित पुन्याई सम्बन्धित गा.वि.स.मा म्याद तामेल गरेको देखिन आयो। अतः रितपूर्वक म्याद तामेल भएको देखिँदा रिट निवेदन मागबमोजिमको आदेश जारी गर्नुपर्ने अवस्थाको विद्यमानता नदेखिँदा प्रस्तुत निवेदन खारेज हुने ठहर्छ। प्रस्तुत मुद्दाको दायरीको लगत कट्टा गरी मिसिल नियमानुसार गरी बुझाइ दिनु।

न्यायाधीश

उक्त रायमा म सहमत छु ।

न्यायाधीश

इजलास अधिकृत :- रमेश रिजाल

कम्प्युटर अपरेटर :- पद्मा आचार्य

इति सम्बत् २०७१ साल मंसिर १२ गते रोज ६ शुभम् ।